

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی
نماینده قم

مصاحبه با فرهیختگان علمی کشور / دهه کرامت ۱۳۹۹

حجت الاسلام و المسلمین دکتر سید جلال حسینی
رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و اسناد آستان قدس رضوی
باموضوع: سیره پژوهی امام رضا علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحيم و به نستعين و صلى الله على محمد و آله الطاهرين. با عرض سلام و تبریک ایام فرخنده دهه کرامت میلاد کریمه اهل بیت حضرت فاطمه معصومه (س) و طلیعه میلاد حضرت علی بن موسی الرضا (ع) چهارمین جشنواره علمی فرهنگی سیره امام رضا (ع) آموزه‌ها و کارکردها با گستره ملی در دهه کرامت سال ۹۹ در حال انجام هست. بخشی از برنامه‌های این جشنواره، مصاحبه‌های علمی و تخصصی با نخبگان حوزه و دانشگاه است. بدین منظور مصاحبه ای با جناب حجت الاسلام و المسلمین دکتر سیدجلال حسینی، رییس محترم سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و اسناد آستان قدس رضوی انجام داده ایم که در پی می‌خوانید.

س: از نگاه شما، مهمترین ایده‌ها، مسأله‌ها و چالش‌های پژوهشی درباره فرهنگ، سیره و حدیث امام رضا (ع) کدام است؟

ج: مهم ترین ایده‌های پژوهشی در مورد سیره امام رضا (ع) انجام پژوهش‌هایی است که برای مردم عادی ملموس و کاربردی باشد. برای کاربردی کردن پژوهش‌ها باید به جزئیات ورود کنیم. این که امام رضا (ع) چگونه با کودکان رفتار می‌کردند. در لباس پوشیدن چه مواردی را رعایت می‌کردند. آداب سلام و احوالپرسی را چگونه به جا می‌آوردند این‌ها جزئیاتی است که مردم می‌توانند در زندگی روزمره خود به کار ببرند. حتی در مورد برخوردهای تند و تبهی ایشان با کسانی که موازین شرعی را رعایت نمی‌کردند باید موردی بررسی شود.

مهم ترین چالش در مورد پژوهش ها و تالیفاتی که در مورد امام رضا(ع) نوشته شده است این است که فراموش شده است که دربار مامون برای امام رضا(ع) همان زندان هارون برای امام موسی کاظم(ع) است. سختی ها و مصائبی که بر ایشان گذشته است در پژوهش ها مطرح نشده و می توان گفت شخصیت ایشان تا حدی منفعل نشان داده شده است. تکراری بودن مباحث پژوهشی هم از چالش های دیگری است که در این زمینه وجود دارد که این مشکل را می توان ناشی از عدم وجود یک پژوهشگاه یا نهاد هماهنگ کننده دانست.

س: وضعیت سیره پژوهشی امام رضا(ع) در داخل و خارج کشور را چگونه ارزیابی می کنید؟

ج: خوشبختانه شیفتگان پژوهش و به ویژه شیفتگان تحقیق و پژوهش در سیره امامان معصوم(ع) در داخل و خارج کشور کم نیستند و وضعیت پژوهش ها از نظر تعداد وضعیت مناسبی است. از نظر کیفیت باید بیشتر کار شود و زمینه انسجام و هم افزایی ایجاد شود. برگزاری جشنواره کتاب سال رضوی به صورت بین المللی در راستای ارتباط پژوهشگران داخل و خارج کشور کار اثربخشی است که باید حمایت و تقویت شود تا پژوهش ها گسترده تر و با کیفیت تر شوند.

س: عرصه های مغفول یا جدید در حوزه سیره پژوهی امام رضا(ع) چیست؟

ج: اگر بخواهیم زندگی امام رضا(ع) را از نظر زمانی بررسی کنیم می توانیم سه دوره زمانی را در نظر بگیریم. دوره اول زمانی است که ایشان در محضر امام موسی کاظم(ع) بودند و در مقام امامت نبودند اما به دلیل رفتار خصمانه حاکمان عباسی و محبوس بودن طولانی مدت امام زمان (امام موسی کاظم(ع)) رهبری شیعیان و سرپرستی خاندان امامت عملاً به عهده ایشان است. مرحله دوم زمانی است که ایشان به مقام امامت می رسند و در مدینه حضور دارند و دوره سوم سفر ایشان از مدینه به مرو و حضور و یا به قولی حبس ایشان در دربار مامون الرشید است. در مورد دوره سوم زندگی امام تحقیقات زیادی نوشته شده است. اما دوره های قبلی نیاز به تحقیقات

دقیق تری دارد. به ویژه این که دوره اول که دوران اختناق و تحریم شدید است. تدابیر علمی فرهنگی و اقتصادی امام در این دوره بسیار ارزشمند است. لازم است مردم بدانند تحریم های اقتصادی ناعادلانه در تاریخ شیعه به کرات وجود داشته است. چرا که شیعه همیشه به دنبال احقاق حق است و حق طلبی به مذاق زورگویان خوشایند نیست. مشکلاتی که خاندان امامت در مورد دوره اول زندگی امام رضا(ع) باید بیشتر تحقیق شود.

مورد مغفول دیگر پرداختن به زندگی و سیره یاران و شاگردان امام است. همان گونه که امام جعفر صادق در مدینه دانشگاهی برای تعلیم فقه شیعی تاسیس کردند و شاگردان زیادی را پرورش دادند امام رضا(ع) هم در مرو شاگردان زیادی را پیرامون خود جمع کردند و به همین جهت است که ایشان را عالم آل محمد(ص) لقب داده اند. تحقیقات کمی در مورد شاگردان و یاران امام انجام شده است. خیلی از این افراد در مشهد و اطراف مشهد مدفون هستند اما چنان که باید شناخته نمی شوند. مردم به زیارت خواجه مراد می روند اما اگر از آنها پرسیده شود هرثمه این اعین پرسیده شود چیزی نمی دانند و این نشانه کمبود تحقیقات در این مورد است.

س: آسیب های رایج در سیره پژوهی امام رضا(ع) کدام است؟

ج: مهم ترین آسیب ورود افراد غیر متخصص به حوزه پژوهش های رضوی است. اشتیاق و علاقه به امامان معصوم موجب شده است که خیلی ها دست به قلم بشوند و دست به نگارش در این مورد بزنند. اما اشتیاق و علاقمندی کافی نیست و کسی که در مورد امام رضا(ع) یا هر یک از امامان معصوم دست به قلم می شود باید متخصص علوم دینی باشد.

س: موضوعات یا اولویت های پژوهشی در عرصه مطالعات میان رشته ای علوم اسلامی -

انسانی با تاکید بر فرهنگ و سیره رضوی چیست؟

ج: جامعه شناسی دوران زندگی امام رضا(ع) در مدینه و مرو از مباحث میان رشته ای قابل تحقیق است. از دیگر مباحث میان رشته ای توجه به تفکر اقتصادی ایشان و توصیه هایی در زمینه

استفاده بهینه از طبیعت، فرهنگ کار و کارآفرینی، الگوهای عملی اقتصاد مقاومتی در زندگی ایشان است. همچنین نوع مبارزه خاص ایشان با ارباب زور و قدرت که بیشتر از نوع سیاسی و فرهنگی است جای تامل و تحقیق دارد چرا که این مبارزه پنهان در زندگی دیگر امامان شیعه مشهود نیست و در واقع الگویی برای مبارزه سیاسی و فرهنگی در جهان امروز است.

باسپاس از فرصتی که در اختیار ما گذاشتید.